

ESGLÉSIES DEDICADES A SANT SADURNÍ A CATALUNYA, ANDORRA I LA CATALUNYA NORD ABANS DEL 1300

Joan FORT i OLIVELLA

Sant Sadurní va ser el primer bisbe conegut de Tolosa de Llenguadoc, al segle III, i la seva festa se celebra el 29 de novembre. La devoció a aquest sant estava molt estesa per l'àrea pirinenca però no se n'havia estudiat l'extensió pel domini català i per això em va semblar interessant aprofitar la magnífica font que són els quadres d'esglésies anteriors al 1300 dels diversos volums de l'obra *Catalunya Romànica*, que presenten per a aquesta i per a d'altres advocacions unes variacions comarcals molt interessants.

En total hi ha noranta esglésies dedicades a sant Sadurní, nou de les quals són o eren capelles de castells. Del total, vint-i-dues són dedicades a sant Serni i dues a sant Sernilh, altres formes del mateix nom. Les dedicades a sant Serni són situades principalment a l'àrea nord-oest del país i n'hi ha quatre al Pallars Jussà, tres al Solsonès, dues al Pallars Sobirà, dues a Andorra i una a cadascuna de les comarques següents: Alta Ribagorça Oriental, Alt Urgell, Baixa Ribagorça Occidental, Baixa Ribagorça Oriental, Berguedà, Cerdanya, Conflent, Fenolleda, Noguera, Perapertusès i Ripollès. Les dues dedicades a sant Sernilh són a Betrén, a la Vall d'Aran.

És especialment interessant l'origen de l'església de Sant Serni de Llanera, al Solsonès, tal com l'explica Albert Benet i Clarà a *Catalunya Romànica*, volum XIII, pàgines 137 i 138. Segons sembla, aquella església havia estat fundada pel monjo Sidoni, seguidor de l'heretgia adopcionista predicada pel bisbe Fèlix d'Urgell. El monjo devia fugir de la persecució de què foren objecte els seguidors d'aquella interpretació de la divinitat de Crist i es refugià en aquell lloc solitari, on degué fundar aquesta església. Però el bisbe Leidrat de Lió, comissionat per dur a terme la reforma del bisbat i la persecució dels heretges, el seguí fins allà. El bisbe, amb les seves prèdiques, convencé el monjo Sidoni, el qual s'acollí al perdó que li oferien, tot reconeixent les seves culpes. El monjo donà l'església de Sant Sadurní al bisbe i aquest el 805 la donà a l'abat de Sant Serni de Tavèrnoles, monestir on el monjo es retirà a fer penitència.

Pel que fa a les dates del primer esment, algunes són prou antigues com:

- el cenobi urgellenc de Sant Serni de Tavèrnoles (803?), a tocar de la Valira.
- Sant Sadurní de Vernet o de Vilallonga, al Conflent, que en aquesta segona forma encara dona nom al paratge on ara hi ha el mas Maurí o Pomers, aigües avall de la ribera de Cadí, al marge esquerre, on ja es va celebrar un important judici el 874. Ara no queda res d'aquesta església.
- Sant Sadurní de Pesillà de la Ribera, al marge nord de la Tet, quasi a mig camí entre Illa i Perpinyà, ja esmentada el 876, i de la qual procedeixen un antic altar romà i una placa de cancell visigòtica molt bonics que havien format un altar en temps carolingis.
- Sant Sadurní del Cint, a l'Espunyola i Sant Serni de Terrers, a Capolat, segurament de l'època de la repoblació de Guifré el Pilós a la vall de Lord.

- Sant Sadurní de Sovelles, a les Llosses (Ripollès); el 925 el bisbe de Vic la va donar a l'abat de Ripoll.

- el castell de Sant Sadurní de Gallifa, al Vallès Occidental, situat entre els 880 i els 900 metres d'altitud per tancar el morro de la cinglera, i que surt esmentat en vuit documents de Sant Benet de Bages entre el 924 i el 978, moment en què desapareix el castell i apareix l'ermita, que es troba en el punt més alt, a 951 metres; el 939 també apareix una domus.

- Sant Sadurní de la Roca, a la Roca del Vallès, consagrada el 932 per l'abadessa Emma de Sant Joan.

- Sant Sadurní d'Osormort, a Osona, de primer coneguda com a parròquia de Sant Sadurní de Planeses (937).

- Sant Sadurní de Rotgers, a Borredà (Berguedà), esmentada el 938 però sense el sant.

- Sant Sadurní, a Cabanes d'Empordà, a ponent de Cadins, esmentada el 945 però desapareguda.

- Sant Sadurní de Tresserra, al Rosselló (959).

- Sant Sadurní, a Vic, possiblement fundada entre el 798 i el 826 en el mateix lloc que l'antiga seu d'època visigòtica, però documentada el 961 i dedicada a la Pietat des de finals del segle XV.

- Sant Serni de la Coma, al Solsonès, consagrada el 962 i potser ja de cap al 900.

- Sant Sadurní de Gramenet, prop de Beranui, a la Torre de Cabdella (966).

- Sant Sadurní del castell de Llordà, al Pallars Jussà (973).

- Sant Sadurní de Rustià, a Peralada (976), prop de la riba esquerra de la Muga, vers els límits amb Puig Barutell, perduda.

I algunes altres que surten a la famosa acta de consagració de la Seu d'Urgell del 839, però que sembla ser de cap a l'any 1000. En canvi, no n'hi ha cap a les comarques següents: Anoia, Baix Llobregat, Baix Penedès, Barcelonès, Capcir, Garraf, Garrotxa, Maresme, Selva i Vallespir, ni a cap de les comarques de la Franja (llevat de la Ribagorça) ni de Tarragona.

En fi, el resum per comarques és el següent:

Alta Ribagorça Occidental: 1	Berguedà: 8	Perapertusès: 1
Alta Ribagorça Oriental: 1	Cerdanya: 2	Pla de l'Estany: 2
Alt Empordà: 3	Conflent: 2	Ripollès: 2
Alt Penedès: 2	Fenolleda: 2	Rosselló: 5
Alt Urgell: 12	Gironès: 2	Segrià: 1
Andorra: 2	Noguera: 4	Solsonès: 5
Baixa Ribagorça Occidental: 4	Osona: 2	Vall d'Aran: 2
Baixa Ribagorça Oriental: 3	Pallars Jussà: 8	Vallès Occidental: 2
Baix Empordà: 2	Pallars Sobirà: 7	Vallès Oriental: 3

APÈNDIX

Relació de les esglésies per comarques

Comarca i nom de l'església	Municipi	Data del primer esment
Alta Ribagorça Occidental		
Sant Sadurní = santuari de Goient	Sessué	1035
Alta Ribagorça Oriental		
Sant Serni de Gavarret	Bonansa	a. s. XI (ruïnes)
Alt Empordà		
Sant Sadurní	Cabanes d'Empordà	945 (desapareguda)
Sant Sadurní d'Arenys d'Empordà	Garrigàs	1019
Sant Sadurní de Rustià	Peralada	976 (perduda)
Alt Penedès		
Sant Sadurní de Castellví de la Marca	Castellví de la Marca	1066
Sant Sadurní d'Anoia, a. de Subirats	Sant Sadurní d'Anoia	1080
Alt Urgell		
Sant Serni de Tavèrnoles	Anserall	803?
Sant Sadurní del castell d'Aguilar de Bassella	Bassella	1141
Sant Sadurní d'Ogern	Bassella	1094
Sant Sadurní de la Salsa	Bassella	1094
Sant Sadurní de Gavarrà	Coll de Nargó	1064
Sant Sadurní d'Alinyà	Fígols i Alinyà	1063 (desapareguda)
Sant Sadurní de Seix	Montferrer i Castellbò	s. XI?
Sant Sadurní de Sallent de Castellbò	Montferrer i Castellbò	s. XII
Sant Sadurní de Vila-rubla	Montferrer i Castellbò	fi s. x?, 1312
Sant Sadurní de Noves de Segre	Noves de Segre	1046
Sant Sadurní d'Auses	Noves de Segre	s. XI?
Sant Sadurní d'Arfa	el Pla de Sant Tirs	s. x, 1013
Andorra		
Sant Serni de Canillo	Canillo	1046
Sant Serni de Llorts	Canillo	s. XII (desapareguda)
Baixa Ribagorça Occidental		
Sant Serni del Solà	Foradada de Toscar	1023 (despoblat)
Sant Sadurní i Sant Andreu d'Aguilar	Graus	s. XII
Sant Sadurní de Biescas	la Vall de Bardaixí	fi s. XI- s. XII
Sant Sadurní d'Aguascalas	la Vall de Bardaixí	s. XI
Baixa Ribagorça Oriental		
Sant Sadurní d'Esdolomada	la Pobla de Roda	fi s. XI, 1265 (reformada)
Sant Sadurní (al sud de Sant Esteve del Mall)	la Pobla de Roda	s. XI (ruïnes)
Sant Serni d'Aulet	Sopeira	

Baix Empordà

Sant Sadurní de Garrigoles	Garrigoles	1185
Sant Sadurní de l'Heura	Sant Sadurní de l'Heura	s. x (reformada)

Berguedà

Sant Sadurní de Clarà	Avià	1003, s. xvii (reformada)
Sant Sadurní de Rotgers	Borredà	938, sense el sant
Sant Serni de Terrers o de la Torre	Capolat	fi. s. ix, acta de la Seu
Sant Sadurní del Cint (vall de Lord)	l'Espunyola	fi. s. ix, acta de la Seu
Sant Sadurní del castell de Montmajor	Montmajor	s. xii (restes)
Sant Sadurní de Malanyeu	la Nou de Berguedà	fi. s. x, acta de la Seu
Sant Sadurní de Fonollet < Santa Fe	Puig-reig	1167
Sant Sadurní de Maçaners	Saldes	acta de la Seu (desapareguda)

Cerdanya

Sant Serni de Meranges	Meranges	acta de la Seu, 1098
Sant Sadurní de Montellà	Montellà i Martinet	1003

Conflent

Sant Serni d'Eroles	Rià i Cirac	s. xiii
Sant Sadurní de Vernet o de Vilallonga	Vernet	874 (perduda)

Fenolleda

Sant Sadurní d'Atsat	Atsat	1119
Sant Serni de Prats de Sornia	Sornia	1334 (perduda)

Gironès

Sant Sadurní de Palol d'Onyar (antiga capella del castell)	Quart d'Onyar	1279 (molt reformada)
Sant Sadurní de Medinyà (antiga capella del castell)	Medinyà i Sant Julià de Ramis	1098 (refeta s. xviii)

Noguera

Sant Serni de Bellfort	la Baronia de Rialb	s. xi
Sant Sadurní de Gerb	Os de Balaguer	1082
Sant Sadurní del castell de Peralba	Vilanova de Meià	a. 1040
Sant Sadurní de la Fabregada, al castell	Vilanova de Meià	s. xi, 1305 (ruïnes)

Osona

Sant Sadurní d'Osormort o de Planeses	Sant Sadurní d'Osormort	937
Sant Sadurní > s. xv de la Pietat	Vic	961, a la plaça Vella

Pallars Jussà

Sant Serni de Castellet	Gavet de la Conca	s. xi
Sant Sadurní del castell de Llordà	Isona	973 (ruïnes)
Sant Sadurní del castell de Conques	Isona	? (ruïnes)
Sant Sadurní de Montesquiu	Isona	1341
Sant Sadurní de Gramenet	la Torre de Cabdella	966 (ruïnes)

Sant Serni de Suterranya	Tremp	s. XII?, depenent de ?
Sant Serni de Puigfalcooner	Tremp	?, 1314 parròquia
Sant Serni de Gurp	Tremp	s. XI

Pallars Sobirà

Sant Serni d'Àrreu	Alt Àneu	Sense culte ni dades
Sant Serni de Buseu	Gerri de la Sal	1011
Sant Sadurní de Cuberes	Gerri de la Sal	1105
Sant Sadurní de Vilanova, al pla de Corts	Gerri de la Sal	darrer quart del s. XI
Sant Sadurní de Siarb = Sant Serni de Vilamur?, al despoblat de Santa Creu	Soriguera	1010
Sant Sadurní de Freixe	Soriguera	s. XI?
Sant Sadurní d'Altron	Sort	1102

Perapertusès

Sant Serni de Palairac	Palairac	1119
------------------------	----------	------

Pla de l'Estany

Sant Sadurní de Vilavenut	Fontcoberta	1209 (reformada)
Sant Sadurní de Vilafreser	Vilademuls	1058 (reformada)

Ripollès

Sant Serni de Merolla (al mateix coll)	Gombrèn	desafectada el 1388
Sant Sadurní de Sovelles	les Llosses	925

Rosselló

Sant Sadurní de Bula d'Amunt	Bula d'Amunt	1011
Sant Sadurní de Montesquiu	Montesquiu d'Albera	consagrada el 1123
Sant Sadurní de Montoriol d'Avall	Montoriol	s. X, 1074 (part preromànica)
Sant Sadurní de Pesillà de la Ribera	Pesillà de la Ribera	876
Sant Sadurní de Tresserra	Tresserra	959 (reformada)

Segrià

Sant Sadurní d'Alguaire	Alguaire	s. XII
-------------------------	----------	--------

Solsonès

Sant Sadurní de la Coma	la Coma i la Pedra	900?, c. 962
Sant Serni de Vilamantells o del Grau = Santa Maria del Grau	Guixers	1064
Sant Sadurní de la Llena	Lladurs	1106
Sant Serni de Llanera o del Bosc	Llanera de Solsonès	805, consagrada el 1040
Sant Serni de Besora	Navès	s. X (no en queden restes)

Vall d'Aran

Sant Esteve o Sant Sernilh de Betren	Viella	? (reformada)
Sant Sernilh de Betren	Viella	? (ruïnes, ara cementiri)

Vallès Occidental

Sant Sadurní (castell i ermita)
Sant Sadurní

Gallifa
Terrassa

924-978 (castell) > ermita
1016

Vallès Oriental

Sant Sadurní de Collsabadell
Sant Sadurní de Montornès
Sant Sadurní de la Roca

Llinars del Vallès
Montornès del Vallès
la Roca del Vallès

parròquia 1040 c. 1130
970, altar 1109
consagrada el 932 per l'abadesa Emma de Sant Joan

APROFITANT LES MARQUES PETROLIERES

El setembre del 2002 va córrer per internet una explicació, a tall de jeroglífic infantil, sobre les presumptes relacions entre les intencions dels Estats Units de declarar la guerra a l'Iraq i les companyies petrolieres. Deia: "We SHELL not EXXONerate Saddam Hussein for his actions. We will MOBILize to meet this threat to vital interests in the Persian GULF until an AMOCObble solution is reached. Our best strategy is to BPrepared. Failing that, we ARCOming to kick your ass".

És a dir: "No perdonarem Saddam Hussein. Ens movilitzarem per neutralitzar aquesta amenaça per als interessos vitals al golf Pèrsic fins a trobar una solució amigable. La nostra millor estratègia és estar preparats. Si falla això, hi anirem per donar-li una puntada de peu al cul".

JMAiO